Sõnniku ebaotstarbekohase hoidmise ja kogumise tõttu (tallidesse, lautadesse, õue, aida) muutub sõnnik suureks maapinna roojastamise ja õhu rikkumise allikaks — iseäranis kruntidel, kus peetakse lehmi või sigu.

Et linn oleks mitte üksi toiduainete tarvitaja, vaid ka produtseerija, tuleks kõigiti loomapidamist linnas soodustada, kuid praeguste viletsate loomalautade ja -tallide ja nende lohaka korrashoiu juures tuleb loomapidamist linnas märksa piirata, lubades seda ainult eemal keskkohtadest.

P e l d i k u d. Asustatud kruntidel on üldse 8974 peldikut; seega tuleb 1 krundi kohta 3,15 peldikut ja 1 peldik ümarguselt 6 inimese kohta. Kuna krundi kohta tuleb keskmiselt 6 korterit, siis tuleb 1 peldik 1,9 korteri kohta.

Peldikuist asetsevad korteris — 2372 (26,4% peldikute üldarvust) 772 krundil (27,1% kruntide üldarvust). Kui oletada, et igal juhtumil asetseb korteris ainult 1 peldik, siis oleks kortereid korteris-asetsevate peldikutega 13,9% korterite üldarvust.

Peldikud Tartus on üldiselt viletsas seisundis, kuna tervishoiuliselt parimad — vesipeldikud (waterclosett) — puuduvad peaaegu täielikult, välja arvatud mõned uuemad ehitised.

Elamuis, kuid väljaspool korterit asetsevaid peldikuid on 3861 (43,0% peldikute üldarvust) 1361 krundil (47,8% kruntide üldarvust). Sääraseid peldikuid on Tartus arvuliselt kõige enam; harilikult asetsevad need maja koridori õuepoolses otsas või trepikojas. Peldikuid väljaspool elamuid, harilikult õues, on 2741 (30,5% peldikute üldarvust) 1840 krundil (64,7% kruntide üldarvust), s. o. sääraseid peldikuid on suuremal osal kruntidest. Paljudel kruntidel on see ainuke peldiku tüüp, kuna teistel leidub ühtlasi ka elamus või korteris asetsevaid peldikuid.

Veekindlaid peldikuid (s. o veekindla mustuse-auguga) on 6166 ehk 68,7% peldikuist 1665 krundil (58,5% kruntide üldarvust) — tähendab, suur osa peldikuid — ligi $^2/_5$ neist ei ole veekindlad.

Nende vedel sisaldis võib vabalt tungida ümbritsevasse maapinda, seda reostades. Muidugi on mitteveekindlate peldikute leidumine tervishoiuline väärnähtus ja nende ehitamine linna sundmäärusega keeldud.

Tab. 39 leiame andmeid õues asetsevate peldikute kauguse kohta lähemast aknast või uksest. Paljudel juhtumeil on see kaugus väga väike: kuni 2,1 meetrit — 355 peldikut (12,9% õues asetsevate peldikute üldarvust), kuni 4,3 meetri kaugusel — 471 (17,2% õuepäälseist peldikuist). Silmas pidades, et õues asetsevad peldikud on ehitatud enamasti kergelt ja puudulikult (kerged laudseinad, puudulik ventilatsioon, sageli mitteveekindel mustuse-auk jne.), tuleb säärast kaugust aknast või uksest pidada liiga väikeseks, mis võimaldab haisu tungimist kortereisse, eriti soojal ajal.

Tervishoiuliselt on tähtsaim nõue peldiku kohta, et ta oleks veekindel. Seda kriteeriumi hindamise aluseks võttes võime öelda, et peldikud on võrdlemisi paremas seisukorras Südalinna, Toomi, Raudtee-

Tartu I, lk. 319